“INNOVATSION IQTISODIYOT VA MENEJMENT: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR” xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLAR TO‘PLAMI

10.04.2026

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6079-son Farmoni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-158-son Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Elektron tijorat to‘g‘risida”gi O‘RQ-792-son Qonuni, 29.09.2022.
4. Samarqand viloyati statistika boshqarmasi. *Samarqand viloyatida xizmatlar sohasining asosiy ko‘rsatkichlari. 2024-yil yanvar–dekabr.*
5. Samarqand viloyati statistika boshqarmasi. *Samarqand viloyatida xizmatlar sohasining asosiy ko‘rsatkichlari. 2025-yil yanvar–dekabr.*
6. Samarqand viloyati statistika boshqarmasi. *Samarqand viloyatining ichki savdosi. 2025-yil yanvar–dekabr.*

Ulugmurodov Farxod Faxriddinovich - SamISI “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi katta o‘qituvchisi **e-mail:** Farkhod1808@gmail.com

O‘ZBEKISTONDA ELEKTRON SAVDO XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O‘RNI

Annotatsiya. *Mazkur tezisda O‘zbekistonda elektron savdo xizmatlarini rivojlantirishda raqamli transformatsiyaning o‘rni yoritilgan. Unda raqamli transformatsiyaning elektron savdo platformalari, to‘lov tizimlari, logistika va iste’molchi bilan aloqalarga ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, 2024–2025-yillardagi ayrim statistik ma’lumotlar asosida sohaning rivojlanish tendensiyalari ochib berilgan va mavzu yuzasidan xulosa hamda takliflar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *elektron savdo, raqamli transformatsiya, raqamli iqtisodiyot, platforma iqtisodiyoti, elektron to‘lovlar, logistika, innovatsiya, raqamli infratuzilma.*

Аннотация. *В тезисе раскрыта роль цифровой трансформации в развитии услуг электронной торговли в Узбекистане. Проанализировано влияние цифровой трансформации на электронные платформы, платежные системы, логистику и взаимодействие с потребителем. На основе статистических данных за 2024–2025 годы выявлены тенденции развития сферы и сформулированы выводы и предложения.*

Ключевые слова: *электронная торговля, цифровая трансформация, цифровая экономика, платформенная экономика, электронные платежи, логистика, инновации, цифровая инфраструктура.*

Abstract. *This thesis examines the role of digital transformation in the development of e-commerce services in Uzbekistan. It analyzes the impact of digital transformation on digital platforms, payment systems, logistics and consumer interaction. Based on selected statistical data for 2024–2025, the main development trends are identified and conclusions and proposals are presented.*

Keywords: *e-commerce, digital transformation, digital economy, platform economy, electronic payments, logistics, innovation, digital infrastructure.*

Hozirgi bosqichda jahon iqtisodiyoti taraqqiyoti raqamlashtirish jarayonlarining chuqurlashuvi bilan tavsiflanadi. Ushbu sharoitda elektron savdo xizmatlari iqtisodiy faollikning eng dinamik yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Bunda savdo jarayonining oddiy onlayn shaklga o‘tishi emas, balki uning butun qiymat zanjiri bo‘ylab texnologik, tashkiliy va institutsional jihatdan yangilanishi muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan shu jarayon ilmiy adabiyotlarda raqamli transformatsiya tushunchasi bilan izohlanadi. OECD yondashuviga ko‘ra, raqamli transformatsiya raqamli texnologiyalar va ma’lumotlardan foydalanish natijasida mavjud hamda yangi faoliyat turlariga ko‘rsatiladigan iqtisodiy va ijtimoiy ta’sirlar yin’indisini anglatadi. Boshqacha aytganda, bu faqat texnik vositalarni joriy qilish emas, balki boshqaruv usullari, biznes-modellar, iste’molchi bilan aloqa va qiymat yaratish mexanizmlarining tubdan o‘zgarishidir.

Mazkur nazariy yondashuv O‘zbekiston sharoitida ham nihoyatda dolzarbdir. Chunki mamlakatda raqamli iqtisodiyotga o‘tish, xizmatlar bozorini kengaytirish va elektron savdo segmentini qo‘llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi raqamli infratuzilmani rivojlantirish, davlat va xo‘jalik boshqaruviga zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish hamda raqamli xizmatlar bozorini kengaytirishni nazarda tutadi. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi esa iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, yangi xizmat turlarini rivojlantirish va innovatsion boshqaruv mexanizmlarini kuchaytirishga alohida urn’u beradi. Elektron tijorat to‘g‘risidagi qonunchilik esa mazkur jarayonning huquqiy-institutsional asosini shakllantirmoqda.

O‘zbekistonda elektron savdo xizmatlarining amaldagi holati raqamli transformatsiya jarayonlari bilan bevosita bog‘liq ekanini statistik ma’lumotlar ham tasdiqlaydi. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, mamlakatda elektron tijorat savdo hajmi 2023-yilda 13 263,8 mlrd so‘mni tashkil etgan bo‘lsa, 2024-yilda ushbu ko‘rsatkich 15 211,5 mlrd so‘mga yetgan. Bu esa bir yil ichida elektron savdo hajmining sezilarli ravishda kengayganini va bozorning raqamli platformalar asosida faol o‘sayotganini ko‘rsatadi. Ayni paytda, bu raqamlar elektron savdo endilikda marginal yo‘nalish emas, balki xizmatlar sektorining mustaqil va barqaror rivojlanayotgan segmentiga aylanganini anglatadi.

Elektron savdo xizmatlari rivojlanishining muhim shartlaridan biri aholi va biznes subyektlarining internetdan foydalanish imkoniyati hisoblanadi. Statistika agentligi ma’lumotiga ko‘ra, 2024-yil yanvar–sentabr oylarida O‘zbekistonda 10 yosh va undan katta aholining internetdan foydalanuvchi qismi 92,7 foizni tashkil etgan. Taqqoslash uchun, bu ko‘rsatkich 2023-yilda 89 foiz, 2022-yilda 83,9 foiz, 2021-yilda esa 76,6 foiz bo‘lgan. Demak, internet qamrovining kengayishi elektron savdo xizmatlari uchun talab bazasini kengaytirmoqda, iste’molchilarning raqamli muhitga moslashuvini tezlashtirmoqda va onlayn savdo platformalari uchun yangi bozor imkoniyatlarini yuzaga keltirmoqda.

Raqamli transformatsiyaning elektron savdo xizmatlariga ta’siri, eng avvalo, to‘lov tizimlari va hisob-kitob infratuzilmasining modernizatsiyasida yaqqol namoyon bo‘ladi. Markaziy bank ma’lumotlariga ko‘ra, 2024-yilda banklararo to‘lov tizimi orqali amalga oshirilgan tranzaksiyalar hajmi 7 279 trln so‘mga

yetgan. Shu yilning o‘zida tezkor to‘lovlar tizimi orqali 47,6 mln ta operatsiya amalga oshirilgan, QR-kod orqali to‘lovlar hajmi esa 441,7 mlrd so‘mni tashkil etgan. Bu ko‘rsatkichlar naqd pulsiz hisob-kitoblarning institutsional va texnologik asoslari mustahkamlanayotganini, elektron savdo xizmatlari uchun esa ishonchli moliyaviy muhit shakllanayotganini ko‘rsatadi.

2025-yil boshidagi ko‘rsatkichlar ham ushbu tendensiyaning davom etayotganini bildiradi. Markaziy bankning 2026-yilda e’lon qilingan sharhiga ko‘ra, 2025-yil boshida to‘lovlar hajmi 1 075 trln so‘mga yetib, o‘tgan yilga nisbatan 28 foizga o‘sgan. Ayniqsa, terminal va mobil to‘lovlar ulushi 43 foizga, savdo va xizmatlar sohasida esa 48 foizga yetgani raqamli to‘lov vositalarining kundalik iqtisodiy muomaladagi o‘rni kuchayib borayotganini ko‘rsatadi. Ushbu holat elektron savdo xizmatlari uchun juda muhim, chunki xaridning yakuniy bosqichi bo‘lgan to‘lov operatsiyasi qanchalik qulay, tez va xavfsiz bo‘lsa, bozorning umumiy ishonchlilik darajasi shunchalik yuqori bo‘ladi.

Raqamli transformatsiya elektron savdo xizmatlarini rivojlantirishda bir nechta funksional yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi. Birinchidan, u platforma iqtisodiyotini shakllantiradi. Ya’ni, ishlab chiqaruvchi, sotuvchi, logistika operatori, moliyaviy vositachi va iste’molchi yagona raqamli maydonda o‘zaro aloqaga kirishadi. Ikkinchidan, raqamli transformatsiya ma’lumotlar asosida boshqaruvni rivojlantiradi. Xaridorlarning qidiruv odatlari, xarid chastotasi, afzal ko‘radigan to‘lov usullari va qaytarish holatlari bo‘yicha yin’ilgan ma’lumotlar savdo strategiyasini optimallashtirish imkonini beradi. Uchinchidan, u logistika va ombor boshqaruvini avtomatlashtirish orqali xizmat tezkorligini oshiradi. To‘rtinchidan, iste’molchilar bilan aloqada individual yondashuvni kuchaytiradi, ya’ni tavsiya tizimlari, raqamli reklama va avtomatlashtirilgan servis vositalari orqali xarid tajribasini takomillashtiradi. OECD materiallarida ham raqamli vositalar kichik va o‘rta biznes samaradorligini oshirish, bozorga kirishni yengillashtirish va innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishda muhim omil sifatida ko‘rsatiladi.

Shu bilan birga, O‘zbekistonda elektron savdo xizmatlarini rivojlantirishda raqamli transformatsiya jarayoni ayrim cheklovlar bilan ham to‘qnash kelmoqda. Hududlar bo‘yicha internet sifati va tezligining bir xilda emasligi, ayrim kichik tadbirkorlik subyektlarida raqamli ko‘nikmalarning yetarli emasligi, elektron logistika tizimlarining to‘liq integratsiyalashmaganligi va ma’lumotlardan strategik boshqaruv vositasi sifatida yetarlicha foydalanilmayotgani shular jumlasidandir. Demak, raqamli transformatsiya elektron savdoning tabiiy natijasi emas, balki doimiy investitsiya, malaka oshirish, boshqaruvni yangilash va huquqiy moslashtirishni talab etadigan murakkab iqtisodiy jarayondir.

O‘zbekistonda elektron savdo xizmatlarini rivojlantirishda raqamli transformatsiya bazaviy omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. U savdo jarayonlarini raqamli platformalar asosida qayta tashkil etish, elektron to‘lovlar va logistika tizimlarini integratsiyalash, ma’lumotlarga asoslangan boshqaruvni kengaytirish hamda iste’molchilarga ko‘rsatilayotgan xizmat sifatini oshirish orqali elektron savdo bozorining tarkibiy modernizatsiyasini ta’minlamoqda. 2024–2025-yillardagi statistik ko‘rsatkichlar elektron savdo hajmi, internetdan foydalanish

darajasi va raqamli to‘lovlar salmon’i izchil o‘sayotganini ko‘rsatib, ushbu yo‘nalishda raqamli transformatsiya real iqtisodiy natijalar berayotganini tasdiqlaydi.

Ushbu mavzu yuzasidan quyidagi takliflar ishlab chiqildi. Birinchidan, hududlar kesimida internet sifati va raqamli infratuzilma imkoniyatlarini tenglashtirish zarur. Ikkinchidan, elektron savdo subyektlari uchun ma’lumotlar tahlili, raqamli marketing, mijozlar bilan ishlash va platforma boshqaruvi bo‘yicha maxsus amaliy dasturlarni kengaytirish maqsadga muvofiq. Uchinchidan, elektron savdo platformalari, bank tizimi va logistika operatorlari o‘rtasida yagona raqamli integratsiya standartlarini joriy etish lozim. To‘rtinchidan, elektron savdo xizmatlari samaradorligini baholashda nafaqat savdo hajmi, balki konversiya darajasi, takroriy xaridlar ulushi, buyurtmani yetkazib berish tezligi, to‘lovning muvaffaqiyatli yakunlanish darajasi va mijoz qoniqishi kabi indikatorlardan keng foydalanish zarur. Beshinchidan, elektron savdo xizmatlarini rivojlantirish siyosatida sun’iy intellekt, aqlli logistika, elektron identifikatsiya va kiberxavfsizlik elementlariga ustuvor ahamiyat berish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6079-son Farmoni.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-158-son Farmoni.

3. O‘zbekiston Respublikasining “Elektron tijorat to‘g‘risida”gi O‘RQ-792-son Qonuni, 29.09.2022.

4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Elektron tijorat savdo hajmi (yillik), 2016–2024.

5. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekistonda internetdan foydalanuvchi 10 yosh va undan katta yoshdagi aholi ulushi, 2024.

6. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. O‘zbekistonda bank kartalariga asoslangan chakana to‘lovlarning rivojlanish istiqbollari, 2025.

Adxamjonov Shoxbozbek Bobirjon o‘g‘li - Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti. **e-mail:** sh.adxamjonov@tsue.uz +998 94 712 42 17

MOLIYAVIY XIZMATLAR SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING O‘RNI VA ISTIQBOLLARI

Bugungi kunda jahon iqtisodiyoti shiddatli transformatsiya davrini boshidan kechirmoqda, bunda moliyaviy xizmatlar sohasi innovatsiyalar markazida turibdi. An’anaviy moliya tizimi o‘zining samaradorligini isbotlagan bo‘lsa-da, biroq global inqirozlar, ijtimoiy tengsizlik va raqamli iqtisodiyotning talablari yangi, yanada barqaror va insonparvar moliyaviy modellarni talab qilmoqda. Islomiy moliya (Islamic ial Finance) tizimi aynan mana shu bo‘shliqni to‘ldirishda eng istiqbolli yo‘nalishlardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Innovatsion iqtisodiyot sharoitida islomiy ijtimoiy moliya instrumentlari Modoraba, Mushoraka,

Shavqiyev Erkin Ulugmurodov Farxod Faxriddinovich	ELEKTRON SAVDO XIZMATLARINI INNOVATSION ASOSDA BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	682
Shavqiyev Erkin Ulugmurodov Farxod Faxriddinovich	HUDUDIY IQTISODIYOTDA ELEKTRON SAVDO XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI	685
Shavqiyev Erkin Ulugmurodov Farxod Faxriddinovich	ELEKTRON SAVDO XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INFRATUZILMANING TA'SIRI	688
Ulugmurodov Farxod Faxriddinovich	ELEKTRON SAVDO XIZMATLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	692
Xayitboyeva Durdona Ollayor qizi Abduvoxidova Gulshan Akmalovna	CREAM STRATEGIYASIDAN SAMARALI FOYDALANISH	694
Ulugmurodov Farxod Faxriddinovich	SAMARQAND VILOYATIDA ELEKTRON SAVDO XIZMATLARI RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY HOLATI VA TENDENSIYALARI	702
Ulugmurodov Farxod Faxriddinovich	O'ZBEKISTONDA ELEKTRON SAVDO XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING O'RNI	706
Adxamjonov Shoxbozbek Bobirjon o'g'li	MOLIYAVIY XIZMATLAR SOHASINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING O'RNI VA ISTIQBOLLARI	709
Akmal Qudratovich Eshonqulov	KORXONALARDA NAQD PUL HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	711
Dilafruz Mardonova	O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	720
Djalilov Rahmonkul Hamidovich	RESPUBLIKAMIZDA ALKOGOL MAHSULOTLARINI HISOBGA OLISHDA AKSIZ SOLIG'I MASALALARI	724
Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARI SOHASIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH	728